

Päätös

12.9.2023

Jakelussa mainituille

Syyteneuvottelun käyttöalan laajentaminen

Työryhmän asettaminen

Oikeusministeriö on tänään asettanut työryhmän, jonka tehtävänä on arvioida syyteneuvottelun käyttöalan laajentamista rikosprosessin nopeuttamiseksi ja sujuvoittamiseksi.

Toimikausi

12.9.2023–31.12.2024

Taustaa

Syyteneuvottelua koskevat säännökset esitutkintalaissa (805/2011) ja oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetussa laissa (689/1997) tulivat voimaan vuoden 2015 alussa. Lainsäädännön keskeinen ajatus on, että rikosasian epäilty tai vastaaja voi tunnustamisensa vastineeksi saada lievemmän rangaistuksen teostaan.

Syyteneuvottelun käyttöönoton tavoitteet olivat prosessiekonomiset. Tarkoituksena oli, että kun osa teoista käsiteltäisiin normaalia rikosprosessia keveämmässä menettelyssä, voidaan viranomaisresursseja kohdistaa tarkoituksenmukaisesti, tehostaa viranomaisten toimintaa ja nopeuttaa esitutkintaa, syyteharkintaa ja tuomioistuinkäsittelyä.

Syyteneuvottelulainsäädännön hyväksymisen yhteydessä antamassaan lausumassa eduskunta edellytti, että oikeusministeriö seuraa ja arvioi syyteneuvottelua koskevan lainsäädännön soveltamista ja toimeenpanoa periaatteellisten ongelmien ja järjestelmän uutuuden vuoksi ja antaa lakivaliokunnalle selvityksen lainsäädännön toimivuudesta vuoden 2017 loppuun mennessä (EV 68/2014 vp).

Selvityksen laatimista varten Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti (Krimo) toteutti vuoden 2017 aikana viranomaisaineiston pohjalta selvityksen vuosina 2015–2016 käydyistä syyteneuvotteluista ja tunnustamisoi-
keudenkäynneistä (Selvitysmuistio 30.11.2017)

Postiosoite Postadress

Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite Besöksadress

Eteläesplanadi 10
00130 Helsinki
Finland

Puhelin Telefon

0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi Fax

09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet E-post, internet

oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

”Syyteneuvottelulainsäädännön toteutuminen Suomessa vuosina 2015–2016”). Selvitystä pyrittiin saamaan siitä, missä määrin, millä tavoin ja millaisissa rikosasioissa uutta lainsäädäntöä oli kahden ensimmäisen voimassaolovuotensa aikana sovellettu. Hanketta jatkettiin myöhemmin kattamaan myös vuoden 2017 tilanne. Uutena teemana kartoitettiin ja analysoitiin myös syyteneuvottelumenettelyn käytännön kokemuksia (Krimon katsauksia 46/2021 ”Prosessiekonomiaa vai uusi restoratiivinen työkalu rikosprosessiin?”).

Krimon tutkimusten keskeisten tulosten mukaan syyteneuvottelua käytetään pääasiassa erilaisten talousrikosten käsittelyyn, mutta menettelyä käytetään arvioitua vähemmän. Näin ollen myös kustannussäästöt ovat jääneet arvioitua vähäisemmiksi. Neuvottelulla on kuitenkin ollut erilaisia positiivisia vaikutuksia rikosprosessiin, ja siihen suhtaudutaan myönteisesti. Kunkin toimijan lähestymistapa ja se, miten syyteneuvottelumenettely toimijalle näyttäytyi, vaikuttivat menettelyn soveltamistapaan ja siihen, mitkä menettelyn keskeiset funktiot nähtiin olevan.

Syyteneuvottelun kehittämisehdotuksia on arvioitu rikosketjun Lean-hankkeessa laaditussa selvityshenkilön raportissa (oikeusministeriön julkaisuja, Selvityksiä ja ohjeita 2020:6), esitutkintayhteistyön toimivuutta selvittäneessä raportissa (oikeusministeriön julkaisuja, Selvityksiä ja ohjeita 2021:21), rikosprosessin tehostamista koskevassa työryhmän mietinnössä (oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2022:14) sekä rikosprosessin sujuvoittamista koskevassa työryhmän muistiossa (Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2023:16).

Oikeusministeriö on lisäksi tilannut Krimolta syyteneuvottelua koskevan selvityksen, jonka on tarkoitus valmistua vuoden 2023 loppuun mennessä. Tutkimuksen on tarkoitus täydentää tietopohjaa syyteneuvottelua koskevan lainsäädännön soveltamisesta, siitä saaduista kokemuksista ja sen toimivuudesta erityisesti vuoden 2017 jälkeen. Lisäksi tutkimuksessa voidaan antaa suosituksia lainsäädännön kehittämiseksi.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman ”Vahva ja välittävä Suomi” kohdan 10.2 (”Suomalaista oikeusvaltiota ja demokratiaa vahvistetaan”) mukaan oikeusprosesseja sujuvoitetaan riita-, rikos- ja hakemusprosesseja uudistamalla. Tavoitteena on nopeuttaa ja sujuvoittaa prosesseja samalla huomioiden oikeusturva ja perusoikeudet. Yhtenä keinona tähän on mainittu syyteneuvottelun käyttöalan laajentaminen.

Tavoitteet ja tehtävät

Työryhmän tavoitteena on selvittää ja esittää ratkaisuja syyteneuvottelun tehostamiseksi ja käyttöalan laajentamiseksi sekä muiksi syyteneuvottelua koskevan lainsäädännön muutostarpeiksi ottaen huomioon oikeusturva ja perusoikeudet. Työryhmän tulee ottaa erityisesti huomioon edellä mainituissa hankkeissa havaitut haasteet ja esitetyt kehittämisehdotukset.

Työryhmän tulee valmistella ehdotukset tarvittaviksi lainsäädäntömuutoksiksi. Ne on laadittava hallituksen esityksen muotoon. Työryhmä voi tehdä myös muita syyteneuvottelua koskevia ehdotuksia

esitutkintaviranomaisten, syyttäjälaitoksen sekä tuomioistuinten käytäntöjen ja menettelytapojen kehittämiseksi.

Työryhmän kokoonpano

Puheenjohtajat

Lainsäädäntöneuvos Sampo Brander, oikeusministeriö

Neuvotteleva virkamies Miia Ljungqvist, oikeusministeriö

Jäsenet

Erytisasiantuntija Katja Repo, oikeusministeriö

Erytisasiantuntija Sofia Söderholm, oikeusministeriö

Poliisitarkastaja Juha Tuovinen, sisäministeriö

Poliisitarkastaja Anna-Riina Korteniemi, Poliisihallitus

Valtionsyyttäjä Tuire Tamminiemi, Syyttäjälaitos (valtakunnansyyttäjän toimisto)

Apulaispäällikkö Sirpa Väätäinen, Syyttäjälaitos (Etelä-Suomen syyttäjälaitos)

Hovioikeudenneuvos Jaakko Rautio, Helsingin hovioikeus

Käräjätuomari Elisa Savolainen, Helsingin käräjäoikeus

Asianajaja Janne Nyman, varajäsen asianajaja Minna Pilviö, Suomen

Asianajajaliitto

Juristi Elisa Trejtnar, varajäsen kehitysjohtaja Jaana Koivukangas, Rikosuuhripäivystys

Työryhmän kokoonpanossa on otettu huomioon naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain 4 a §:n vaatimus siitä, että jäseniä tulee olla kumpaakin sukupuolta vähintään 40 prosenttia, jollei erityisestä syystä muuta johdu. Tahoja on pyydetty esittämään sekä nais- että miesehdokas ja perustelemaan, jos tämä ei ole ollut mahdollista. Työryhmän jäseniksi esitetyt ovat kuitenkin pääasiassa olleet naisia, mikä on ollut heidän työtehtäviensä ja asiantuntemuksensa vuoksi perusteltua. Tämä on ollut mainitussa säännöksessä tarkoitettu erityinen syy sille, ettei prosentuaalista osuutta ole ollut mahdollista noudattaa.

Repo ja Söderholm toimivat myös työryhmän sihteereinä.

Työryhmän on kuultava Tullia ja Rajavartiolaitosta. Työryhmä voi tarvittaessa kuulla myös muita asiantuntijoita.

Kustannukset

Työryhmä hoitaa tehtävänsä virkatyönä.

Osastopäällikkö, Ville Hinkkanen
ylijohtaja

Yksikön päällikkö Katariina Jahkola

JAKELU

Työryhmän puheenjohtaja, jäsenet ja varajäsenet

TIEDOKSI

Oikeusministeriö

- kansliapäällikkö

- viestintäyksikkö

- kriminaalipolitiikka- ja rikosoikeusosasto

- demokratia- ja julkisoikeusosasto

- yksityisoikeus- ja oikeudenhoito-osasto

Sisäministeriö

Poliisihallitus

Tuomioistuinvirasto

Helsingin käräjäoikeus

Helsingin hovioikeus

Syyttäjälaitos / Valtakunnansyyttäjän toimisto ja Etelä-Suomen syyttäjälaitos

Suomen Asianajajaliitto

Rikosuhripäivystys

Rajavartiolaitos

Tulli

VN/19873/2023-OM-7

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: